

10. Qian, M., & Xiao, Z. (2010). Strategies for preventing and resolving temporary fossilization in second language acquisition. *English Language Teaching*, 3(1), 180–183.
11. Reed, M. (2012). The effect of metacognitive feedback on second language morphophonology. *Pronunciation in Second Language Learning and Teaching Proceedings*, 3(1).
12. Selinker, L. (1972). Interlanguage. *International Review of Applied Linguistics in Language Teaching*, 10(3), 209–231. <https://doi.org/10.1515/iral.1972.10.1-4.209>
13. Wei, X. (2008). Implication of IL fossilization in second language acquisition. *English Language Teaching*, 1(1), 127–131.
14. Xu, G. (2022). Grammatical and oral fossilization of a college student in English acquisition: A longitudinal study. *Open Journal of Modern Linguistics*, 12(6), 681–696. <https://doi.org/10.4236/ojml.2022.126049>
15. Yang, Q., & Xu, Y. (2019). English teaching reform in local undergraduate colleges based on interlanguage fossilization. *Theory and Practice in Language Studies*, 9(3), 313–319.

Барановська О. В.
Інститут педагогіки НАПН України
(Київ, Україна)

ІНДИВІДУАЛЬНА ОСВІТНЯ ТРАЄКТОРІЯ УЧНЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ УСВІДОМЛЕНОГО ЖИТТЄВОГО ВИБОРУ

У сучасній системі освіти одним із ключових завдань є формування здатності учнів до усвідомленого життєвого вибору, який визначає їх подальший освітній та професійний шлях. У контексті швидких змін у суспільстві та на ринку праці важливо, щоб здобувачі освіти не лише отримували базові знання, але й розвивали компетентності, необхідні для самостійного планування власного життя, ухвалення зважених рішень та активної реалізації своїх інтересів і потенціалу. Індивідуальні освітні траєкторії (ІОТ) виступають ефективним інструментом у цьому процесі. Вони дозволяють інтегрувати особистісні інтереси, інтелектуальні здібності та цінності учня з освітніми стандартами і потребами ринку праці. Завдяки ІОТ учень отримує можливість формувати власний навчальний маршрут, визначати пріоритети в освоєнні знань і навичок, поєднувати академічні досягнення з практичним досвідом, а також брати активну участь у виборі форм і методів навчання. Ключовим аспектом ІОТ є розвиток самостійності та внутрішньої мотивації учня. Вони забезпечують гнучкість освітнього процесу, дозволяють адаптувати його до індивідуальних особливостей, сприяють більш усвідомленому підходу до навчання та професійного самовизначення. Впровадження індивідуальних освітніх траєкторій не лише підвищує ефективність навчання, а й формує у здобувачів освіти важливі життєві компетентності, які є запорукою успішної самореалізації у сучасному світі.

Алгоритм побудови Індивідуальної освітньої траєкторії. Побудова індивідуальної освітньої траєкторії є системним процесом, що передбачає послідовне врахування особистісних характеристик учня, його освітніх потреб, інтересів та професійних орієнтирів. Алгоритм формування ІОТ включає кілька

ключових етапів, які забезпечують цілісність та ефективність освітнього маршруту.

1. Аналіз особистісних характеристик учня. На початковому етапі здійснюється комплексна оцінка індивідуальних особливостей учня. Це передбачає виявлення його інтересів, сильних сторін, здібностей, схильностей та навчальних потреб. Для цього використовуються різноманітні методи: спостереження за навчальною діяльністю, опитувальники, психологічні та профорієнтаційні тести, а також консультації зі шкільним психологом та в рамках трикутника «учні-вчителі-батьки». Важливо, щоб цей етап дав змогу сформуванню цілісної картини потенціалу учня та його мотиваційних пріоритетів, що стане основою для подальшого планування траєкторії.

2. Постановка цілей навчання та професійного розвитку. Наступним кроком є визначення конкретних навчальних та професійних цілей учня. Вони можуть бути короткостроковими (опанування конкретного предмету, проходження курсу чи реалізація проєкту) та довгостроковими (вибір професії чи напрямку майбутньої практичної діяльності, підготовка до вступу у вищий навчальний заклад та формування портфоліо). На цьому етапі важливо визначити пріоритети серед навчальних дисциплін, активностей та компетентностей, які будуть розвиватися у першу чергу, враховуючи інтереси та потенціал учня.

3. Планування освітнього маршруту. Після визначення цілей здійснюється детальне планування освітнього маршруту. Учень після консультацій обирає навчальні дисципліни, спеціалізовані курси, проєкти, додаткові активності, які сприятимуть досягненню поставлених цілей. Крім традиційних академічних предметів, до такої траєкторії можуть включатися стажування, волонтерські програми, науково-дослідницькі роботи, участь у конкурсах та проєктах. Такий комплексний підхід дозволяє формувати цілісну освітню траєкторію, що поєднує теоретичні знання та практичний досвід.

4. Реалізація індивідуальної освітньої траєкторії. В процесі навчання учень виконує заплановані навчальні завдання за обраним профілем та поступово реалізує поставлені розвивальні цілі в командній та індивідуальній роботі. Важливу роль відіграє регулярний моніторинг прогресу через зустрічі з тьютором або педагогом-наставником. Під час таких зустрічей оцінюються досягнення учня, визначаються труднощі, обговорюються нові можливості та шляхи вдосконалення. Це дозволяє забезпечити системну підтримку та коригування навчального процесу відповідно до реальних результатів та інтересів учня.

5. Адаптація та корегування. Відбувається оцінювання досягнутих результатів навчання та розвитку і корегування освітньої траєкторії. Залежно від прогресу, нових інтересів чи зміни зовнішніх умов, учень разом із тьютором може корегувати вибір дисциплін, види діяльності або інтенсивність участі у проєктах та інших активностях. Адаптація ІОТ забезпечує гнучкість навчального процесу, підтримує мотивацію та дозволяє максимально ефективно реалізувати потенціал кожного здобувача освіти.

Алгоритм побудови ІОТ є системним та інтегрованим процесом, що забезпечує індивідуалізацію навчання, розвиток компетентностей та усвідомлене самовизначення учня. В умовах воєнного стану індивідуальна освітня траєкторія розглядалася як компенсація освітніх втрат здобувачів освіти і один зі шляхів забезпечення рівного доступу до освіти (Алексеева, 2023).

Приклади індивідуальних кейсів. Кейс 1: Творча орієнтація. Обдарований учень обирає поглиблене вивчення графічного дизайну та цифрового мистецтва, бере участь у конкурсах і проєктах, які формують портфоліо для вступу на факультет дизайну. Кейс 2: Науково-технічна орієнтація. Учень, зацікавлений програмуванням та сучасними напрямками в кібернетиці бере участь у наукових проєктах, науково-дослідних конференціях, готує стартап-проєкт. Кейс 3: Соціальна орієнтація. Учениця, яка має інтерес до психології та соціальної роботи проходить відповідні тренінги, бере участь у вебінарах, волонтерських програмах, реалізує власний міні-проєкт у громаді.

Індивідуальні освітні траєкторії виступають ефективним інструментом формування свідомого підходу учня до вибору професії та навчального шляху. Вони дозволяють розглянути всі можливі варіанти розвитку, оцінити власні інтереси, здібності та пріоритети, а також порівняти їх із реальними можливостями навчальних програм та професійних сфер. ІОТ сприяють підвищенню внутрішньої мотивації, адже навчальний процес враховує особисті інтереси, цінності та потенціал учня. Такий підхід дозволяє зменшити ризик неправильного вибору професійного шляху та забезпечує гармонійний розвиток особистості, формує впевненість у власних рішеннях і сприяє більш усвідомленому підходу до майбутньої кар'єри та життєвих пріоритетів (Алексеева, 2023; Барановська, 2025а; Барановська, 2025b; Барановська, 2025с; Малихін, Арістова & Ліпчевська, 2025; Топузов, Малихін, Алексеева & Арістова, 2024; Шелестова & Барановська, 2024).

Отже, індивідуальна освітня траєкторія є ключовим механізмом підтримки усвідомленого життєвого вибору старшокласника. Вона забезпечує персоналізацію навчального процесу, інтегруючи особисті інтереси та здібності учня з академічними вимогами та потребами ринку праці. Системне використання ІОТ у поєднанні з тьюторським супроводом дозволяє ефективно планувати та реалізовувати освітній маршрут, розвивати самостійність, відповідальність, навички рефлексії та критичного мислення. Такий підхід сприяє не лише академічному зростанню, а й формуванню внутрішньої мотивації, усвідомленому вибору професійного шляху та гармонійному розвитку особистості. Індивідуальні освітні траєкторії створюють умови для самореалізації, допомагають учню стати активним учасником власного освітнього процесу та підготуватися до свідомого вибору життєвих стратегій у майбутньому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- 1.Алексеева, С. В. (2023). Дидактичний алгоритм розроблення індивідуальної освітньої траєкторії. У Витоки педагогічної майстерності. Вип. 32. (с. 5–9). DOI: <https://doi.org/10.33989/2075-146x.2023.32.292607>
- 2.Барановська, О. В. (2025a). Складові готовності випускника старшої школи до здійснення життєвого вибору. У О. Топузов, О. Малихін (ред.). Світ дидактики: дидактика в сучасному світі: зб. матеріалів IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 29-30 жовтня 2024 р. (с. 55–60). Київ: Педагогічна думка. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/744866>
- 3.Барановська, О. В. (2025b). Обдарованість і життєвий вибір старшокласника: діагностика та підтримка. В М. Мельник, В. Шульга (упор.). Обдарованість: методи діагностики та шляхи розвитку: матеріали науково-практичного онлайн-семінару (Київ, 22–26 травня 2025 року). (с. 56–64). Київ: Інститут обдарованої дитини НАПН України. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/746456>
- 4.Барановська, О. В. (2025c). Обдарованість старшокласника як чинник життєвого вибору в умовах профільного навчання. Обдаровані діти – скарб нації! : матеріали VI Міжнародної науковопрактичної онлайн-конференції (Київ, 22–28 жовтня 2025 року). Упоряд.: М. С. Гальченко, В. М. Шульга. Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України. С. 78–84. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/747210>
- 5.Малихін О. В., Арістова Н. О., Липчевська І. Л. та ін. (2025). Упровадження дидактичних систем профільної середньої освіти: методичні рекомендації. [Електронне видання]. Київ : Педагогічна думка. 107 с.
- 6.Топузов О. М., Малихін О. В., Алексеева С. В. та Арістова Н. О. (2024). Індивідуалізація навчання в умовах змішаної форми організації освітнього процесу у профільній старшій школі: методичний посібник. Київ: Видавничий дім «Освіта». 99с. URI: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/741094/1/%D0%91%D0%B0%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0.pdf>
- 7.Шелестова Л. В. & Барановська О. В. (2024). Індивідуалізація навчання в умовах змішаної форми організації освітнього процесу у початковій школі: методичний посібник / наук. ред. д. пед. наук, проф. О. В. Малихін. [Електронне видання]. Київ: Видавничий дім «Освіта». 225 с. ISBN 978-966-983-488-1 URI: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/742079>

Бардадим О. В.

*Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького
(Черкаси, Україна)*

Гаркавий С. Ф.

*Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького
(Черкаси, Україна)*

ЦИФРОВА ДИДАКТИКА ТА ВИКОРИСТАННЯ ШІ В ОСВІТІ

Розвиток цифрових технологій та впровадження штучного інтелекту в освітній процес стимулюють зміни дидактичних підходів і формування нових компетентностей педагогів. Цифрова дидактика розглядається як система методів, принципів і засобів, що забезпечують ефективне навчання у цифровому середовищі, інтерактивність, персоналізацію, розвиток критичного мислення та самостійності студентів (Шпак & Бардадим, 2022).